

PROFESOR JAN PIOTR MARIA PRUSZYŃSKI (1941-2008) badacz dziedzictwa kultury Polski

Jan Piotr Maria Pruszyński herbu Rawicz urodził się 12 maja 1941 r. w Warszawie z ojca Piotra hrabiego Pruszyńskiego i matki Wilhelminy z Załęskich. Maturę otrzymał w 1959 r. w Szkole Ogólnokształcącej nr 44 w Warszawie i w tym samym roku rozpoczął studia w Instytucie Orientalistycznym Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Warszawskiego u prof. Rudolfa Ranozka (asyrologia – pismo klinowe). W 1960 r. został przyjęty na studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończył w 1965 r. ze specjalnością prawa międzynarodowego publicznego, uzyskując tytuł zawodowy magistra prawa na podstawie pracy *Kanał Kiloński w prawie międzynarodowym*, napisanej pod kierunkiem prof. Cezarego Berezowskiego. W trakcie studiów odbywał praktyki: sądową, prokuratorską i administracyjną, a ponadto pracował w Wydziale Cywilnym Sądu dla m. st. Warszawy.

Zgodnie z obowiązkiem pracy w miejscu wyznaczonym przez pełnomocnika UW, podjął ją w tym samym roku w Polskim Towarzystwie Handlu Zagranicznego „Elektrim” jako stażysta, by zakończyć ją w 1967 r. na stanowisku handlowca po zdanych egzaminie branżowym i egzaminie państwowym z języka angielskiego. W trakcie pracy, za zgodą pracodawcy, studiował w latach 1965-1967 na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego, biorąc równocześnie udział w seminarium doktoranckim z historii prawa polskiego u prof. Jakuba Sawickiego. W 1967 r. został zatrudniony w Instytucie Nauk Prawnych PAN na stanowisku asystenta naukowo-technicznego w redakcji „Przeglądu Ustawodawstwa i Czasopism Prawniczych”, a od 1972, po ukończeniu dwuletnich podyplomowych studiów informatycznych i dokumentacyjnych w PAN i złożeniu egzaminu państwowego, na stanowisku adiunkta dokumentacji naukowej. Zaliczył też kurs edytorstwa naukowego (1972). W tym czasie był również słuchaczem kursu języka angielskiego dla zaawansowanych, organizowanego przez British Council i Studium Języków Obcych PAN, a następnie ukończył studium tego języka i literatury w Hall Green College w Birmingham.

Stopień naukowy doktora nauk prawnych uzyskał w roku 1975 na podstawie pracy *Prawna ochrona zabytków architektury w Polsce* nagrodzonej przez Ministra Kultury i Sztuki a wydanej w 1977 r. nakładem Wydawnictwa Prawniczego. Odtąd do roku 1989 był członkiem Rady Naukowej Pracowni Konserwacji Zabytków. W latach 1976-1985 był zatrudniony jako adiunkt w Zespole Prawa Administracyjnego INP PAN. W tym czasie zredagował dwa tomy wydawnictwa *Administracja w świetle orzecznictwa*, brał udział w przygotowaniu międzynarodowej konferencji naukowej współorganizowanej przez INP PAN i Institut International des Sciences Administratives w Brukseli nt.: „Odpowiedzialność pracownika administracji”, odbył staż naukowy w Institut International de l'Administration Publique w Paryżu, w trakcie którego studiował zagadnienia porównawcze organizacji nauki, skończył kurs prawa amerykańskiego w Salzburg Seminar of American Studies. Był też zaproszony z wykładem do Istituto di Studi sulle Regioni (Rzym 1980). Od 1982 r. brał udział w pracach Institut International des Sciences Administratives w Brukseli dotyczących historii administracji publicznej. Przebywał też w Waszyngtonie na zaproszenie National Institute of Public Management, zapoznając się tam m.in. z nowoczesnymi technikami zarządzania.

W 1983 r. złożył rozprawę habilitacyjną *Stopnie*

naukowe. *Studium z prawa administracyjnego*, wydana przez Ossolineum. W roku następnym otrzymał na jej podstawie stopień naukowy doktora habilitowanego prawa administracyjnego i stanowisko docenta, na którym pozostawał do 1991 roku. W latach 1983-1987 kilkakrotnie przebywał w celach badawczych i na konferencjach w Österreichische Akademie der Wissenschaften w Wiedniu i w Deutsche Akademie für Staats- und Rechtswissenschaften w Poczdamie. W 1986 r. prowadził na zaproszenie British Academy badania w Institute of Advanced Legal Studies oraz na uniwersytetach w Oxfordzie, Edynburgu, Birmingham, a następnie badania i wykłady z zakresu prawa publicznego i prawa ochrony zabytków na uniwersytecie oraz w Centro por Restauración de los Monumentos w Hawanie (1989). Był zapraszany jako profesor wizytujący przez Universität des Saarlandes, Universität Heidelberg, Universität Bamberg (1990) oraz przez Consiglio Nazionale dei Ricerchi na wykłady w rzymskim Centro per il Restauro (1992). Wykładał też na Wydziale Historii UW (1983-1986) i podyplomowym studium Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Opublikował w tym czasie książki: *Postępowanie administracyjne krajów zachodnich. Teksty i komentarze* (Ossolineum 1986), *Das Verwaltungsverfahrensgesetz. Text und Kommentar* (Ossolineum 1986) oraz *Ochrona zabytków w Polsce. Geneza, organizacja, prawo* (PWN 1989).

W 1991 r. Jan Pruszyński na mocy zarządzenia Prezydenta RP Lecha Wałęsy z 29 lipca otrzymał tytuł profesora nauk prawnych i został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Instytucie Nauk Prawnych PAN, w którym przez krótki okres kierował Zespołem Prawa Administracyjnego. Prowadził wykłady m.in. na Wydziale Konserwatorskim Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz badania na University of Jerusalem (1994) i w Institut suisse de droit comparé w Lozannie (1995). Opublikował też książki: *Ochrona prawna zabytków w Republice Federalnej Niemiec. Teksty i komentarze* (Warszawa 1992) oraz antologię polskiej myśli państwowej *Dla dobra Rzeczypospolitej* (Wydawnictwo Sejmowe 1996).

Z dniem 1 lipca 1996 r. mianowany został na stanowisko profesora zwyczajnego. Będąc zatrudniony w Zespole Prawa Publicznego i Badań Europejskich, zajmował się na życzenie Prezesa Polskiej Akademii Nauk zagadnieniami reformy nauki i szkolnictwa wyższego, etyki uczonego oraz prawnych granic wolności nauki. Opiniował liczne rozwiązania prawne w tym zakresie, przygotował też projekt nowej ustawy o PAN. Współpracował ponadto z Biurem Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą,

wykonując liczne ekspertyzy i opinie prawne oraz przygotowując projekty ustawowych rozwiązań problemów ochrony zabytków, w tym praw do dzieł sztuki utraczonych lub pozyskanych wskutek zmian granic, a także obrotu zagranicznego dziełami sztuki. W 1994 r. został powołany do Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Sztuki oraz Międzyrządowej Komisji Polsko-Ukraińskiej ds. ochrony i zwrotu dóbr kultury utraczonych i bezprawnie przemieszczonych podczas II wojny światowej (1996), a w 1998 r. do Rady Legislacyjnej przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 1994 r. był generalnym sprawozdawcą na VIII konferencji UNESCO poświęconej sprawom zwrotu dzieł sztuki, a w latach następnych uczestnikiem konferencji w Bremie, Nowym Jorku, Kijowie i Lwowie poświęconych tym samym zagadnieniom. Brał też udział jako ekspert w polskiej delegacji rządowej na konferencję dyplomatyczną poświęconą przyjęciu konwencji UNIDROIT z 24 czerwca 1995 r. o międzynarodowym zwrocie dóbr kultury i w negocjacjach międzyrządowych dotyczących Biblioteki Pruskiej (1995). W 1996 r. reprezentował Polskę na IV Międzynarodowym Kongresie Kultury Europejskiej w Hiszpanii (Pamplona-Navarra), a w 1998 r. prowadził badania w Institut de recherches comparatives sur les institutions et le droit CNRS w Paryżu. Opublikował w tym czasie m.in. *Wnioski rewindykacyjne księgozbioru Ossolineum oraz zabytków i dzieł sztuki ze zbiorów lwowskich* (Warszawa 1998) i przygotował obszerną (54 ark. wyd.) monografię *Dziedzictwo kultury Polski, jego straty i ochrona prawna* (Kraków 2001).

W latach 1998-2003 prowadził zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Handlu i Prawa w zakresie propeutyki prawa oraz historii ustroju i prawa Polski, zaś od 2001 do roku akademickiego 2007/2008 wykładał podstawy prawa, kultury i etyki prawnej w Wyższej Szkole Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie. Prowadząc wykłady, przygotowywał podręcznik dla studentów z zakresu kultury prawa, który ukończył w roku akademickim 2007/2008 (liczy ok. 30 ark. wyd.).

Wielkie zasługi miał prof. J. Pruszyński w kształceniu kadr naukowych w zakresie nauk prawnych oraz historii sztuki i muzealnictwa. Już ciężko schorowany, 8 listopada 2007 r. wypromował ostatniego swego doktoranta, Andrzeja Pietrzaka, na podstawie rozprawy *Model prawny organizacji nauki w Niemczech*. Był także Profesorem w ostatnich dwóch latach m.in. recenzentem w postępowaniu o tytuł profesorski dr. hab. Wojciecha Kowalskiego (prawnik, pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego, ambasador tytularny w MSZ), w przewodzie habilitacyjnym dr. Dariusza Matelskiego

(archiwista i historyk, pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza), oraz w przewodzie doktorskim mgr Kamila Zeidlera (prawnik, pracownik naukowy Uniwersytetu Gdańskiego).

Był wielkim poliglotą, posługiwał się językami angielskim, rosyjskim, niemieckim i francuskim (w mowie i w piśmie), a pomocniczo włoskim, hiszpańskim, łacińską i językami słowiańskimi.

W latach 1967-2008 opublikował łącznie 380 pozycji bibliograficznych, w tym: 11 książek własnych; 2 książki jako współautor; 94 artykuły w czasopismach naukowych i pracach zbiorowych; 17 prac pod swoją redakcją lub w swoim opracowaniu; 29 recenzji; 58 komunikatów w czasopismach naukowych; 105 prac służących popularyzacji nauki (w miesięcznikach, tygodnikach i dziennikach); 64 varia (głosy w dyskusji i polemiki naukowe i popularno-naukowe w miesięcznikach, tygodnikach i dziennikach).

Szczególne miejsce w dorobku naukowym prof. J. Pruszyńskiego zajmuje problem ochrony zabytków oraz strat w dziedzictwie kultury Polski. Tymi zagadnieniami zajmował się przez niemal 40 lat pracy badawczo-naukowej i dydaktycznej. Był autorem pierwszej w Polsce monografii *Dziedzictwo kultury Polski, jego straty i ochrony prawna* (Kraków 2001, t. I-II, ss. 481, 685), analizującej w aspektach teoretycznym, historycznym i prawnym problematykę dziedzictwa kultury, co ma szczególne znaczenie dla realizacji konstytucyjnej zasady strzeżenia dziedzictwa narodowego, a także dla rozwiązania skomplikowanych zagadnień rewindykacji dzieł sztuki i zabytków utraconych i przemieszczonych wskutek wojen oraz zmian granicznych i przemian politycznych, jak również z punktu widzenia doskonalenia rozwiązań prawnych. Do historiografii polskiej wprowadził w 2001 r. pojęcie **dziedzictwo kultury Polski**, przez które rozumiał *zasób rzeczy nieruchomości i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi uznawanymi za podstawę ochrony prawnej dla dobra konkretnego społeczeństwa i jego rozwoju oraz dla przekazania ich następnym pokoleniom, z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej*.

Był także Profesorem bibliofilem i bibliografem, aktywnie uczestniczył w pracach Towarzystwa Przyjaciół Książki. Pasjonowały go stare techniki odtwarzania dźwięku, co zaowocowało kolekcją starych płyt gramofonowych, książką *Stary gramofon, stara płyta* (Warszawa 1985) oraz długoletnim rzeczoznawstwem w tej

dziedzinie w Muzeum Techniki NOT w Warszawie. Od kilku lat był blisko związany z Towarzystwem Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, dla którego na tzw. Konferencje Estreicherowskie przygotował dwa referaty dotyczące ochrony zabytków oraz strat i restytucji dziedzictwa kultury Polski, zwłaszcza podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu. Ostatnim listem z 10 kwietnia 2008 r. do prezesa TPSP Zbigniewa Kazimierza Witka przekazał Towarzystwu Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie prawo wydania ważnych dla Polski dzieł swojego autorstwa.

Za pracę naukową został odznaczony srebrnym Krzyżem Zasługi (nadany uchwałą Rady Państwa z dnia 8 października 1986 r. – legitymacja nr: 4031-86-15) i Złotym Krzyżem Zasługi (nadany postanowieniem Prezydenta RP z dnia 26 listopada 1996 r. – legitymacja nr: 190-96-2) oraz srebrnym medalem „Zasłużony Kulturze *Gloria Artis*” (nadany 31 sierpnia 2006 r. przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – legitymacja nr 422).

Do partii i stronnictw politycznych nigdy nie należał.

Od roku 1972 był żonaty z Agnieszką Pruszyńską z domu Jarzemska, z którą miał syna Michała Jerzego (ur. 10 października 1973 r. w Warszawie), również prawnika jak ojciec.

W końcu marca 2008 r. spuścizna naukowa licząca kilka metrów bieżących akt (tekstów naukowych i publicystycznych, recenzji na stopnie i tytuły naukowe, wypisów z kwerend krajowych i zagranicznych, korespondencji oraz luźnych notatek), uporządkowana przez piszącego te słowa, została – zgodnie z zaleceniami umierającego – złożona przez syna w Archiwum PAN w Warszawie. W tym miejscu pragnę wyrazić wdzięczność za przekazanie mi przez Profesora swojego księgozbioru naukowego dotyczącego ochrony zabytków i dziedzictwa kultury Polski.

* * *

I wreszcie nadszedł czas na refleksję osobistą.

Profesora Jana Pruszyńskiego poznałem na początku trzeciego tysiąclecia na konferencji w Warszawie zorganizowanej przez Fundację Stefana Batorego. Odbyliśmy wówczas bardzo interesującą i długą rozmowę dotyczącą różnicy między pojęciami „dobro kultury” a „dziedzictwo kultury”. W tym samym roku – 2001 – ukazało się *Dziedzictwo kultury Polski*. Książka okazała się bardzo trudna do zdobycia. Wydawnictwo „Zakamycze” w Krakowie nie odpowiedziało na żaden z moich kilkunastu listów i monitów. Zaś

w bibliotekach (tylko tych z obowiązkowym egzemplarzem – a więc 16 w skali kraju) książka przechowywana jest w dziale „Zbiory Specjalne” i udostępniana tylko na miejscu. Zwróciłem się wówczas (w 2003 r.) z zapytaniem do Profesora, gdzie można nabyć książkę. Po dwóch tygodniach przyszła paczka, a w tomie pierwszym wpis: *Panu Doktorowi Dariuszowi Matelskiemu – autorowi znakomitych dzieł rozszerzających niektóre aspekty tej pracy dedykuje Jan Pruszyński*. Po dwóch miesiącach mogłem zrewanżować się książką mego autorstwa *Losy polskich dóbr kultury w Rosji i ZSRR*, a następnie kolejnymi o polskich dobrach kultury od XVI do XXI wieku. Utrzymywaliśmy ze sobą stały kontakt listowny, e-mailowy, telefoniczny (zaczynający się i kończący zawsze harcerskim „CZUWAJ!”). Spotykaliśmy się na konferencjach w Warszawie i Krakowie. Dwukrotnie dostąpiłem zaszczytu wygłoszenia referatu Profesora (w październiku 2005 r. w Instytucie Zachodnim w Poznaniu i w marcu 2006 r. w Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie). Byłem także jednym z nielicznych czytelników wspomnień Profesora zatytułowanych *Harce pierwsze, drugie i spóźnione*, w których opisał swoje przygody z harcerstwem.

Był Profesor dla mnie Mistrzem w zakresie badań nad „dziedzictwem kultury Polski”. Inspirował do poszukiwań, korygował mój punkt widzenia na rewindykację w zakresie aspektów prawnych, wynikających głównie ze skutków II wojny światowej. Uczył mnie

służby Rzeczypospolitej Polskiej poprzez niewzruszone stanie na gruncie *polskiej racji stanu!*

Podczas spotkań towarzyskich w Warszawie i Krakowie mogłem poznać pozanaukową duszę Profesora. Był wielkim erudytą, miał doskonałą pamięć – cytował w wielu językach całe fragmenty literatury pięknej, teksty piosenek (które wspólnie nuciliśmy – głównie harcerskich, ale również sześc zwrotek hymnu Austro-Węgier po polsku i po niemiecku...), a także sentencje w języku łacińskim. Wzajemnie korygowaliśmy się w tłumaczeniu tekstów z języka niemieckiego (niejednokrotnie telefonicznie). Rozmowa z Profesorem była dla mnie zawsze wielkim przeżyciem naukowym i rozkoszą intelektualną. Takiego zapamiętam prof. Jana Pruszyńskiego do końca życia.

Podczas Konferencji Estreicherowskiej w Krakowie w marcu 2007 r. miałem także przyjemność poznania małżonki Profesora – pani Agnieszki Pruszyńskiej. Wspólnie spędzony z Profesorem i Jego Żoną czas (przeplatany licznymi anegdotami w różnych językach) – zarówno na konferencji, jak i w kawiarniach oraz restauracjach Krakowa – wspominam do dziś z wielkim sentymentem.

Profesor Jan Pruszyński zmarł 11 kwietnia 2008 r. w Warszawie i został pochowany w grobowcu rodzinnym na Starych Powązkach w kwaterze 230 - III - 9.

Dariusz Matelski

**Bibliografia prac
prof. zw. dr. hab. Jana P. Pruszyńskiego
(12 maj 1941 – 11 kwiecień 2008)
za lata 1967-2008
(nr 1-380)**

Objaśnienia symboli do bibliografii: (A) – pozycje zwarte (własne); (B) – pozycje zwarte (współautorstwo); (C) – artykuły w czasopismach naukowych i pracach zbiorowych; (D) – prace redagowane lub opracowywane; (E) – recenzje; (F) – komunikaty w czasopismach naukowych; (G) – prace służące popularyzacji nauki; (H) – varia.

1967

1. (F) *Rozporządzenie o zadaniach, prawach i obowiązkach państwowych przedsiębiorstw produkcyjnych w NRD*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 8-9, s. 289-292.
 2. (H) *Lekarzu lecz sam siebie*, „Życie Warszawy” („Małe Życie”) z 30 sierpnia 1967.
- 1968
3. (D) K. Michałowska, B. Matusiak, J. Pruszyński, *Przepisy o przedsiębiorstwach państwowych w NRD, WRL i ZSRR*, wyd. Instytut Nauk Prawnych PAN. Zespół Informacji i Dokumentacji Naukowej, Warszawa, ss. 104.
 4. (D) K. Michałowska, B. Matusiak, J. Pruszyński, *Przepisy o ustroju prokuratury w socjalistycznych krajach Europy*,

- wyd. Instytut Nauk Prawnych PAN. Zespół Informacji i Dokumentacji Naukowej, Warszawa, ss. VIII + 215.
5. (D) K. Michałowska, B. Matusiak, J. Pruszyński, *Ustawy o radach narodowych, postępowaniu administracyjnym i komisjach kontroli społecznej CSSR* (tłum. z j. czeskiego E. Turczyńska). *Rozporządzenia o przedsiębiorstwach państwowych w NRD, WRL i ZSRR* (tłum. z j. rosyjskiego K. Michałowska, z j. węgierskiego K. Turzańska, z j. niemieckiego J. Podolski), wyd. Instytut Nauk Prawnych PAN. Pracownia Informacji i Dokumentacji Naukowej, Warszawa, ss. 201.
 6. (F) *Niektóre zagadnienia gromadzenia i wyszukiwania informacji w zakresie aktów normatywnych*, „Biuletyn Ośrodka

- Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 1 (12), s. 90-92.
7. (G) *Prawo zasobów naturalnych*, „Prawo i Życie”, nr 5.
- 1969**
8. (D) K. Michałowska, J. Pruszyński, *Kodeks postępowania karnego Niemieckiej Republiki Demokratycznej*. Tłumaczenie z j. niemieckiego A. Kasprzak, wyd. Instytut Nauk Prawnych PAN. Zespół Informacji i Dokumentacji Naukowej, Warszawa, ss. 187.
9. (F) *Informacja i dokumentacja w dziedzinie nauk prawnych w Węgierskiej Republice Ludowej*, „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 1 (14), s. 80-82.
10. (G) *Piosenka ze starego gramofonu*, „Ty i Ja”, nr 12.
- 1970**
11. (F) *Zagadnienia informacji w dziedzinie nauk prawnych w ZSRR*, „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 1 (16) s. 81-86.
12. (G) *Klub starej płyty*, „Synkopa”, Album, ss. 13, il.
- 1971**
13. (F) *Francuski „Plan – calcu” – narodowy plan rozwoju informatyki*, „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 1.
14. (F) *Zagadnienia zastosowania nowoczesnej techniki obliczeniowej w nauce i praktyce prawnej Jugostawii*, „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 2 (19), s. 97-100.
15. (F) *System informacyjno-wyszukiawczy materiałów ustawowych*, „Biuletyn Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN”, nr 2 (19), s. 100-102.
16. (G) *Zamek w Reszlu*, „Ty i Ja”, nr 5.
17. (G) *Frombork*, „Ty i Ja”, nr 11.
18. (G) *Smutek zabytków*, „Kultura”, nr 37.
19. (G) *Wilanów – więcej niż muzeum*, „Kultura”, nr 41.
20. (H) *Piosenka o mojej Warszawie*, „Stolica”, nr 40 (1243).
- 1972**
21. (F) *Zastosowanie cybernetyki w prawie (sympozjum)*, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, nr 1 (20), s. 94-96.
22. (F) *Zagadnienia bibliografii ustawodawstwa w ZSRR*, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, nr 1 (20), s. 96-98.
23. (F) *Znaczenie informacji w administracji państwowej*, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, nr 2 (21), s. 117-118.
24. (F) *Problemy zastosowania elektronicznej techniki obliczeniowej dla potrzeb nauk prawnych w Bułgarii*, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, nr 2 (21), s. 118-122.
25. (G) *Niektóre aspekty planowania i zarządzania gospodarką narodową w Rumunii*, „Prawo w Handlu Zagranicznym”.
26. (G) *Zagadnienia nowego ustawodawstwa gospodarczego w Niemieckiej Republice Demokratycznej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”.
27. (G) *Zmiany prawa małżeńskiego w ZSRR*, „Prawo i Życie”.
28. (G) *Co robić z zabytkami*, „Kultura”, nr 7 (453).
29. (G) *Czy tylko podrzutki?* (dotyczy zabytków architektury), „Kultura”, nr 37 (483).
30. (G) *Dobry przykład Uniejowa*, „Przegląd Kulturalny”, nr 30 (789).
31. (G) *Sklep zaczarowanych melodii*, „Ty i Ja”, nr 5.
32. (G) *Od grających zegarów i pozytywek do gramofonu*, „Przekrój”, nr 1395.
33. (G) *Zamek arcybiskupa*, „Ty i Ja”, nr 12.
34. (G) *Suknia królowej Jadwigi*, „Mówią Wieki”, nr 5 (173).
35. (H) *Współpraca czy zakaz?* (dotyczy współpracy administracji i konserwatorów), „Kultura”, nr 23 (469).
- 1973**
36. (C) *Środowisko naturalne człowieka a dobra kultury*, „Ochrona Zabytków”, nr 2.
37. (D) *Książka piękna (druk bibliofilski) VIII Światowa Konferencja Bibliofilów*, nakładem Oficyny Wydawniczej Przypkowskich, Jędrzejów.
38. (F) *Informacja naukowa w dziedzinie ochrony środowiska*, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, nr 1, s. 79-84.
39. (G) *Środowisko a dobra kulturalne*, „Aura”, nr 3 (3), s. 15-16.
40. (G) *Tak zwana prowincja*, „Tygodnik Kulturalny”, nr 6 (818).
41. (G) *Komu pałac?* „Kultura”, nr 29 (528).
42. (H) *Zdrowie w ruinie czyli zabytkowe ośrodki lecznicze*, „Żyjmy Dłużej”, nr 9 (175).
43. (H) *Warmiński medicus (o Mikołaju Koperniku)*, „Żyjmy Dłużej” nr 14 (180).
44. (H) *Ułan, marynarz, taternik, czyli rzecz o Generale (o Mariuszu Zaruskim)*, „Koń Polski”, nr 2.
- 1974**
45. (C) *Ochrona prawna zabytków nieruchomych*, „Państwo i Prawo”, nr 12, s. 79-87.
46. (C) K. Bukowska-Gorgoni, J. Pruszyński, *Środowisko naturalne a dobra kultury. Niektóre aspekty prawne*, „Studia Iuridica”, nr 2, s. 1115-1125.
47. (D) *Gramofon. Informator. II Pokaz Kolekcji Prywatnych Muzeum Techniki NOT*, Warszawa.
48. (F) *Droit administratif*, „Rapport Annuaire de la Législation Française et Étrangère”, vol. XXIII, s. 605-607.
49. (H) *Rak miasta*, „Aura”, nr 3 (15).
- 1975**
50. (C) J. Pruszyński, K. Napieraj, *Przeszłość – przyszłość czyli ochrona zabytków*, „Poradnik Bibliotekarza”, nr 7-8, s. 170-202 (+ bibliografia przedmiotu).
51. (D) *Płyty stare i najstarsze czyli nieco historii*. Folder Festiwalu w Sopocie (tekst dwujęzyczny), Warszawa-Sopot.
52. (E) *Raj dziwaków (omówienie I numeru wyd. „OKO” L. Pijarowskiego)*, „Nowe Książki”, nr 16 (612).
53. (E) *Nowakowski – żurnalista straszliwy (omówienie „Lajkonika”)*, „Nowe Książki”, nr 23 (619).
54. (H) *Deptak czy turystyka?* „Aura”, nr 7.
- 1976**
55. (C) *Prawna ochrona zabytków nieruchomych w Polsce*, „Państwo i Prawo”, nr 12, s. 50-60.
56. (E) *A capella (omówienie historii instrumentów muzycznych Kurta Sachsa)*, „Nowe Książki”, nr 1.
57. (E) *Prawo a ochrona środowiska (omówienie pracy zbioru*

- rowej pod red. L. Łustacza, Wrocław 1975, „Nowe Książki”, nr 2.
58. (E) *Orda*. Omówienie katalogu rysunków architektonicznych Napoleona Ordy, „Nowe Książki”, nr 5.
59. (E) *Sztuka kształtowania przestrzeni* (omówienie encyklopedii architektury i budownictwa W. Szolgini), „Nowe Książki”, nr 7.
60. (E) *Mehoffer* (omówienie „Wspomnień”), „Nowe Książki”, nr 8.
61. (E) *Kościół drewniany na Śląsku* (omówienie albumu J. Matuszczaka, „Nowe Książki”, nr 11).
62. (E) *Teatr* (omówienie pracy B. Król-Kaczorowskiej *Budynki teatru*), „Nowe Książki”, nr 16.
63. (E) *Jan Mazurkiewicz – Pomorski Remarque* (omówienie wspomnień *Los żołnierza*), „Nowe Książki”, nr 18.
64. (E) *Cracovia renovata* (omówienie pracy J. Skiby *Rewolucja zespołów zabytkowych Krakowa*) „Nowe Książki”, 1976, nr 19.
65. (E) *Kupowanie książek to czasem hazard* (omówienie pracy J. Giżyckiego *Fortuna kołem się toczy*), „Kolekcjoner Polski”, nr 19 (47).
66. (G) *Bitwa o konserwatora*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 12 (1189).
67. (G) *Losy książki polskiej. Zmarnowana szansa*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 24 (1201).
68. (G) *Losy książki polskiej. Książka za pięć złotych*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 25 (1202).
69. (G) *Losy książki polskiej. Książka brzydka*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 27 (1204).
70. (G) *Grające pudełko – pozytywka*, „Kolekcjoner Polski”, nr 9 (46), s. 1-3.
71. (G) *Bardzo rzadki XVII-wieczny talizman*, „Kolekcjoner Polski”, nr 11 (48).
72. (G) *Poligon*, „Kolekcjoner Polski”, nr 19 (57).
73. (H) *Relaks Eremity + Diabeł od Wigierskiej Grobli*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 20 (1197).
74. (H) *Karuzel sprzed stu lat i inne zabawki*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 22 (1199).
75. (H) *Od projektu do efektu*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 31 (1208).
76. (H) *Łyżka dziegciu w bieszczadzkiej beczce miodu*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 43 (1220).
77. (H) *Róg Agrafki i Animuszu* (o nazwach ulic warszawskich), „Tygodnik Demokratyczny”, nr 45 (1222).
- 1977**
78. (A) *Prawna ochrona zabytków architektury w Polsce*, Wyd. Prawnicze, Warszawa, ss. 137.
79. (C) *La légalité des actions des organes de l'administration de l'État*, „Droit Polonais Contemporain”, nr 30.
80. (C) *Problemy ochrony zabytków architektury w terenie*, „Problemy Rad Narodowych”, nr 36, s. 105-120.
81. (D) J. Łętowski, J. Pruszyński, *Funkcjonowanie administracji w świetle orzecznictwa*, t. V, Warszawa.
82. (D) *Zakłęty dźwięk: w stulecie fonografii: katalog wystawy* (Warszawa, od grudnia 1977 do sierpnia 1978), Warszawa, ss. 18, il.
83. (E) *Jak politycy widzą administrację francuską?* (omówienie książki A. Pereyfitte'a *Le mal française*) „Organizacja – Metody – Technika”, nr 4, 23-26.
84. (E) *Biosfera i jej zasoby* (omówienie pracy zbiorowej pod red. M. Boczyńskiej *Biosfera i jej zasoby*, PWN, Warszawa 1976), „Nowe Książki”, nr 8.
85. (F) *Sto lat zapisanego dźwięku [w:] Zakłęty dźwięk. W stulecie fonografii*. Katalog wystawy MT, NOT i Towarzystwa im. F. Chopina, Warszawa.
86. (F) *Polityka i koordynacja w działaniu administracji*, „Organizacja – Metody – Technika”, nr 1, s. 30-31.
87. (F) *Z wizytą w Burgenlandzie* (refleksje z konferencji polsko-austriackiej), „Organizacja – Metody – Technika”, nr 9, s. 26-28.
88. (G) *O rupieciach, zabytkach i dobrach kultury. Muzealnictwo a kolekcjonerstwo*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 2.
89. (G) *Chrońmy stare technologie*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 48.
90. (G) *Zamość redivivus*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 46.
91. (G) *Najchętniej zaprosilibyśmy wszystkich* (o szkole konserwatorstwa budownictwa) „Tygodnik Demokratyczny”, nr 30 (c.d. tekstu z „Tygodnika Demokratycznego” 1976, nr 43).
92. (H) *Uwaga, kopia!* „Kultura”, nr 47.
- 1978**
93. (C) *Przestępstwa przeciwko ochronie zabytków i ich ściganie*, „Problemy Praworządności”, nr 11, s. 2-13.
94. (C) *Prawa i obowiązki stron w administracyjnych postępowaniach odrębnych*, „Annales UMCS”, sectio G, vol. XXV, nr 5, s. 57-71.
95. (D) J. Łętowski, J. Pruszyński, *Odpowiedzialność pracownika administracji*, Ossolineum, ss. 316.
96. (E) *Nie wszystko złoto* (omówienie książki M. Knoblocha *Złotnictwo*) „Tygodnik Demokratyczny”, nr 48.
97. (F) *Droit public*, „Rapport Annuaire de la Législation Française et Étrangère”, vol. XXVII, s. 413-418.
98. (F) *La Section de droit administratif de l'Institut de l'état et du droit de l'Académie polonaise des sciences*, „Annuaire Européen d'Administration Publique”, vol. I, s. 701-704.
99. (F) *Książka we Francji. Biblioteki – księgarnie. Refleksje bibliofila*, „Poradnik Bibliotekarza”, nr 11, s. 255-258.
100. (F) *Jak politycy widzą administrację francuską?* „Organizacja – Metody – Technika”, nr 4.
101. (H) *Francuzi i zabytki*, „Kultura”.
102. (H) *Architektura obnażona i co w środku. Wokół wieży Eiffla*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 6.
103. (H) *Tam gdzie powstał najstarszy film świata* (dotyczy tapiserii Królowej Matyldy), „Tygodnik Demokratyczny”, nr 10.
104. (H) *Nowy Lewiatan. Metropolia nad Sekwaną*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 18.
- 1979**
105. (A) *Prawna ochrona zabytków techniki*. Skrypt Ośrodka Postępu Technicznego NOT, seria „Ochrona Zabytków Techniki”, Warszawa.

106. (C) *Procédure administrative non contentieuse*, „Annuaire Européen d'Administration Publique”, vol. II, s. 683-692.
107. (F) *Prawa obywatela a działania administracji państwowej*, „Organizacja – Metody – Technika”, nr 4, s. 25-27.
108. (H) *Zamieszkać na pocztówce. Kultura osiedlowa*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 28.
- 1980**
109. (C) *Rechte und Pflichten der Parteien in sogenannten besonderen Verfahren* [w:] *Die Problemen der Verwaltungsverfahren*, red. E. Melichar, Wien.
110. (C) *Der Baudenkmalerschutz in Polen und seine Rechtsgrundlagen*, „Die Alte Stadt”, nr 1, s. 58-72.
111. (H) *Portret miasta. Urbanistyka i architektura*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 21.
112. (H) *Bez książek...*, „Tygodnik Demokratyczny”, nr 23.
- 1981**
113. (C) J. Pruszyński, T. Rudkowski, *Memoriał o stanie zabytków w Polsce* [w:] *Materiały II Kongresu Kultury Polskiej*, Warszawa.
- 1982**
114. (C) *Geneza i charakter stopni naukowych*, „Studia Prawnicze”, nr 1-2, s. 117-161.
115. (C) *Polityka – konserwacja – prawo*, „Ochrona Zabytków”, nr 3-4, s. 176-182.
116. (C) *Problemy prawnej ochrony zabytków ruchomych sztuki sakralnej*, „Ochrona Zabytków”, nr 3-4, s. 217-219.
117. (F) *Rendez – vous z zabytkami*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 10, s. 26.
118. (G) *Pozytywki*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 10, s. 34-36.
119. (H) *Wodza czy cugiel?* „Kościński”, nr 1.
- 1983**
120. (A) *Stopnie naukowe. Studium z prawa administracyjnego*, Ossolineum, ss. 240.
121. (C) *Esquisse sur l'histoire de l'administration en Pologne*, „Review International des Sciences Administratives”, nr 1, s. 38-48.
122. (C) *Konserwacja zabytków architektury i prawo budowlane* [w:] *Prawo – Administracja – Gospodarka. Księga ku czci Profesora Ludwika Bara*, red. J. Łętowski i J. Pruszyński, Wrocław, s. 303-310.
123. (C) *Prawa kulturalne obywateli* [w:] *Prawa obywateli i administracja państwowa*, red. J. Łętowski, Wrocław, s. 106-115.
124. (D) J. Łętowski, J. Pruszyński, *Administracja Republiki Federalnej Niemiec*, Ossolineum, ss. 222.
125. (D) J. Łętowski, J. Pruszyński, *Prawo – Administracja – Gospodarka. Księga ku czci Profesora Ludwika Bara*, Ossolineum, ss. 559.
126. (E) Z. Janowicz: *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym*, „Państwo i Prawo”
127. (E) J. Świeczyński: *Kryminologiczne problemy przestępczości przeciwko ochronie zabytków i zabezpieczanie dóbr kultury przed przestępczością kryminalną*, „Ochrona Zabytków”.
128. (F) ...*polifony*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 44-46.
129. (H) *O maści końskiej kilka refleksji*, „Kościński”, nr 1.
130. (H) *Skąd się wzięły „żurawieki”?* „Kościński”, nr 2.
- 1984**
131. (C) *Czy nadanie stopnia naukowego ma charakter decyzji administracyjnej (kilka uwag do projektu ustawy o stopniach i tytułach naukowych z 1983 r.)*, „Organizacja – Metody – Technika”, nr 2, s. 20-24.
132. (F) *Wielka wyprzedaż czyli kto się zna na zabytkach?* (felieton dotyczący dyskusji nad własnością i wartością dzieł sztuki), „Spotkania z Zabytkami”, nr 4, s. 60-62, il.
133. (F) *Glosa II do postanowienia NSA z 13 lipca 1983 r. II SA 983/83* (dotyczy nadania stopnia naukowego jako decyzji administracyjnej w świetle przepisów k.p.a.), „Państwo i Prawo”, nr 4, s. 151-152.
- 1985**
134. (A) *Stary gramofon, stara płyta*, KAW, Warszawa, ss. 48, il.
135. (C) *La protection de l'heritage culturel. Quelques remarques sur la theorie et droit*, „Studia Iuridica Uniwersytetu Warszawskiego”, s. 49-62.
136. (F) *Regulacja ustawowa ochrony zabytków. Uwagi de lege ferenda*, „Ochrona Zabytków”, nr 1, s. 28-31.
137. (F) *Nowe „Juridicum” wiedeńskie*, „Organizacja – Metody – Technika”, nr 11-12, s. 68-71.
138. (H) *Wiersz wyborczy „Pod partii przewodem...”*, „WOLA” (drugi obieg), nr 29.
- 1986**
139. (A) *Postępowanie administracyjne krajów zachodnich (Austria, Hiszpania, RFN, Stany Zjednoczone, Szwecja). Teksty i komentarze*, Ossolineum, ss. 318.
140. (A) *Varsaviana rara et curiosa kolekcjonerów warszawskich*, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Warszawy i Muzeum Historyczne m. st. Warszawy.
141. (C) *Rola postępowania administracyjnego w sprawach nauki i oświaty* [w:] *Rola Kodeksu Postępowania Administracyjnego w doskonaleniu administracji*, URM, Warszawa, s. 76-80.
142. (F) *Pojęcie zabytku i ochrony konserwatorskiej w ustawie z dnia 15 lutego 1962. Zakres interpretacji art. 4 ustawy*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, s. 105-107.
143. (F) *Głos w sprawie ustawy o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa*, „Ochrona Zabytków”, nr 1, s. 11-13.
144. (F) *Wyzysk!* (felieton dotyczący „użytkowania” zabytków balneologii), „Spotkania z Zabytkami”, nr 6, s. 23.
145. (H) *To co z dawnego bytu zostało*, „Wiedza i Życie”, nr 1, s. 2.
- 1987**
146. (C) *Rabocze krestianska inspekcja v sistemie kontroli gosudarstvennogo upravlenja*, „Sovremennoe polskoe pravo”, nr 4, s. 53-63.
147. (D) J. Łętowski, J. Pruszyński, *Das polnische Verwaltungsverfahrensgesetzbuch. Text und Kommentar*, Ossolineum, ss. 124.

148. (F) *Towarzystwo Opieki na Zabytkami Przeszłości*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, s. 335-336.
149. (G) *Troska o zabytki*, „Rada Narodowa”, nr 11.
150. (G) *Wyzysk. Komu służą zabytki?* „Tygodnik Kulturalny”, nr 21.
151. (G) *Grafika płyt*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 3, s. 30 i III okł. (il.).
152. (G) *...I po szkodzie głupi* (felieton dotyczy wypowiedzi w „Sztandarze Młodych”, 1987, nr 46 ośmieszającej ochronę zabytków), „Spotkania z Zabytkami”, nr 4, s. 23.
- 1988**
153. (A) *Piosenka o mojej Warszawie. Fonografica z kolekcji Jana Pruszyńskiego*. Katalog Muzeum m. st. Warszawy, ss. 56, il.
154. (C) *Organizacja ochrony zabytków w dwudziestolecu międzywojennym*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, s. 75-85.
155. (C) *Museum in Public Law*, „Droit polonais contemporain”, nr 3-4, s. 73-81.
156. (D) *Ustawa Czeskiej Rady Narodowej z dnia 30 marca 1987 roku „O opiece nad zabytkami”*. Przekład z j. czeskiego i wprowadzenie J. Pruszyński, Wydawnictwa Przedsiębiorstwa Państwowego Pracowni Konserwacji Zabytków, Warszawa, ss. XIV + 46.
157. (F) *Kierunki reorganizacji administracji centralnej w dziedzinie ochrony dóbr kultury*, „Organizacja – Metody – Technika”, nr 11-12, s. 18-21.
158. (F) *Typowy zabytek* (dotyczy ruiny dworu w Nieładowej), „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 19.
159. (F) *Talizman* (o drzeworytowym talizmanie ochronnym z przełomu XVI i XVII wieku), „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 58-60.
160. (F) *Fonografy, gramofony, patefony*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 4, s. 29-32.
161. (F) *Fraki, odmieńcy i gwiazda wytrwałości* (felieton), „Spotkania z Zabytkami”, nr 4, s. 27.
162. (F) *Najślynniejszy pies świata* (dotyczy Nipperera z etykiety płyt HMV), „Spotkania z Zabytkami”, nr 5, s. 28-29.
163. (F) *Z powinszowaniem* (dotyczy starych pocztówek ze zbiorów autora), „Spotkania z Zabytkami”, nr 6, s. 34-36 i III okładka (il.).
- 1989**
164. (A) *Ochrona zabytków w Polsce. Geneza – organizacja – prawo*, PWN, Warszawa, ss. 376.
165. (C) *Pozycja służb konserwatorskich w systemie administracji*, „Administracja” (Zeszyty Naukowe Centrum Doskonalenia Pracowników Administracji), nr 1 (5), s. 59-68.
166. (C) *Odpowiedzialność karna i administracyjna w sferze ochrony zabytków*, „Służba MO”, nr 2, s. 215-238.
167. (F) *Własność społeczna* (felieton), „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 24.
168. (F) *Handel ... handel...* (felieton), „Spotkania z Zabytkami”, nr 2, s. 18.
169. (F) *Pieśni które nie uszły cało* (dotyczy cenzurowania pieśni polskich), „Spotkania z Zabytkami”, nr 4, s. 45-48.
170. (F) *Wokół jednego zabytku* (dotyczy wilanowskiego ferebronu Opatrzności Boskiej), „Spotkania z Zabytkami”, nr 5, s. 16.
171. (F) *Oplatek* (felieton – dotyczy fałszywych tradycji), „Spotkania z Zabytkami”, nr 6, s. 23.
172. (G) *Kuba. Stale w marszu*, „Perspektywy”, nr 43.
173. (G) *Współcześni barbarzyńcy*. Wywiad z doc. J. Pruszyńskim, „Odrodzenie”, nr 15 z 15 kwietnia.
174. (H) *Nasz specjalny donosiciel koresponduje z Czarnej „Stanica”* (materiał Harcerskiej Operacji Bieszczady '40).
- 1990**
175. (C) *Ochrona zabytków w II Rzeczypospolitej* [w:] *Konserwator i zabytek*. Red. M. Gumkowska, Warszawa, s. 111-128.
176. (C) *Tezy ustawy o ochronie zabytków. Uwagi de lege ferenda*, „Wiadomości Konserwatorskie”, nr 3.
177. (D) *Ochrona zabytków na Kubie. Przepisy prawne* (tłumaczenie tekstu, komentarz), Warszawa, ss. 67.
178. (E) W. Kowalski, *Restytucja dzieł sztuki w prawie międzynarodowym*, „Państwo i Prawo”, nr 7.
179. (E) Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny w warunkach współczesnego państwa*, „Państwo i Prawo”, nr 9.
180. (G) *Warszawa 1945. Fotografie z albumu Zofii Chomętowskiej*, „Perspektywy”, nr 2.
181. (G) *Sprzedajemy biały dwór* (uwagi na marginesie wywiadu z W. Zinem: „Ratujmy stare dworki”, „Perspektywy” nr 1/1990), „Perspektywy”, nr 5.
182. (G) *Współdziałanie* (dotyczy konferencji w Instytucie Kryminologii Akademii Spraw Wewnętrznych), „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 23.
183. (G) *Dobra kultury?* (felieton dotyczący stosunku do zabytków), „Spotkania z Zabytkami”, nr 5, s. 30.
184. (H) *Od Witkacego do Ordonki czyli narodowe Zaduszki* (felieton dotyczący przenoszenia zwłok), „Spotkania z Zabytkami”, nr 3, s. 26.
- 1991**
185. (A) *Piosenka o mojej Warszawie. Fonografica z kolekcji Jana Pruszyńskiego*. Katalog wystawy w Muzeum Historycznym m. st. Warszawy.
186. (C) *Prawne granice wolności nauki* [w:] *Wolność i służebność nauki*, red. Z. Kowalewski, Warszawa, s. 37-48.
187. (C) *Polityka i prawo wobec ochrony zabytków wsi i miasteczka* [w:] *Wieś i miasteczko u progu zagłady*, red. T. Rudkowski, Warszawa, s. 171-184.
188. (C) *Projekt ustawy o zasadach obrotu zabytkami*, „Zagadnienia Muzealnictwa”, nr 2, s. 19-23.
189. (C) *Państwowa służba konserwatorska. Uwagi de lege ferenda*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, s. 285-289.
190. (C) *Reformowanie nauki i szkolnictwa wyższego*, „Nauka Polska”, nr 3, s. 87-98.
191. (E) Z. Niewiadomski, *Samorząd terytorialny w warunkach współczesnego państwa*, „Państwo i Prawo”, nr 9, s. 106.
192. (F) *Kolegium ekspertów do spraw dzieł sztuki*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, s. 187-189.
193. (F) *Życie w polskim dworze*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 1, s. 2-7.

194. (G) *Wokół jednego zabytku. „Skradziony pocałunek”* (dotyczy obrazu Fragonarda skradzionego w Polsce, wywiezionego przez władze ZSRR i sprzedanego do Metropolitan Museum w Chicago), „Spotkania z Zabytkami”, nr 2, s. 28.
195. (G) *Zabytki w klatce* (obróć zabytkami i dziełami sztuki), „Przegląd Tygodniowy”, nr 25.
196. (H) *Jak spano w Polsce* (o historii sypialń), „Dom i Wnętrze”, nr 1, s. 60-63.
197. (H) *Fałszywy Krzyż* (dotyczy daty 1918 na Krzyżu Walecznych na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie), „Spotkania z Zabytkami”, nr 3, s. 53-54.
198. (H) „*Nie podkładać nauce kabana*” (krytyka Komitetu Badań Naukowych), „Tygodnik Solidarność”, wrzesień.
199. (H) *I honor i Ojczyzna* (głos w sprawie artykułu J. Miliszkiewicza, nazywającego przestępstwem próbę regulacji zasad obrotu i wywozu dzieł sztuki), „Przegląd Tygodniowy”, nr 37, s. 10.
- 1992**
200. (A) *Ochrona prawna zabytków w Republice Federalnej Niemiec. Teksty i komentarze*, Warszawa, ss.192.
201. (C) *Podstawy wiedzy obywatelskiej: prawo, organy władzy i administracji, rynek, przedsiębiorstwa, banki* [w:] *Wybrane problemy wiedzy obywatelskiej*, MON (broszura inst. dla oficerów).
202. (C) *Wywóz zabytków i dóbr kultury w świetle prawa. Uwagi de lege ferenda*, „Państwo i Prawo”, nr 2, s. 46-56.
203. (F) *Pracownik nauki – zawód czy powołanie?* „Nauka i Przyszłość”, nr 1, s. 7.
204. (G) *Wątpliwe zabytki*, „Życie Codzienne”, nr 10.
205. (G) *Ostatnie dni zabytków*, „Zdarzenia Muzealne”, nr 3.
206. (H) *Prosimy do stołu* (dotyczy stołów i zastaw), „Dom i Wnętrze”, nr 1, s. 59-60.
- 1993**
207. (C) *La protection des biens culturels en droit publique (Rapport)* [w:] *Travaux de la Societe des amis de la culture juridique française Henri Capitant – Varsovie*, Flammarion-Paris, s. 461-472.
208. (C) *Państwo prawa – rzeczywistość i iluzje* [w:] „*Mała Konstytucja*” w procesie przemian ustrojowych, red. M. Kruk, Warszawa, s. 58-66.
209. (C) *Organ władzy RP i prawa obywatelskie* [w:] *Vademecum wiedzy obywatelskiej*, MON.
210. (C) *Prawa do dóbr kultury na ziemiach zachodnich i północnych*, „Państwo i Prawo”, nr 10, s. 46-56.
211. (C) *Profesor Marian Lalewicz i działalność Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, nr 1.
212. (C) *Blaski i cienie odbudowy i zagospodarowania zabytków. Perspektywa prawnicza*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, nr 3-4, s. 327-334.
213. (C) *Zygmunt Luba-Radzimiński i Archiwum berehskie*, „Gens”, nr 1- 4, s. 1-11.
214. (F) *Zabytek – pamiątka czy dobro kultury?* „Ochrona Zabytków”, nr 3, s. 261-264.
215. (H) *Cegielka na „nagusa”* (w sprawie pomnika Peowiaka przed Zachętą), „Życie” z 21 grudnia (dodatek „Ekstra”).
- 1994**
216. (B) M. Kruk, J. Pruszyński, *Jaka konstytucja? Analiza projektów Konstytucji RP*, Wydawnictwo Sejmowe.
217. (C) *Restitution and revindication of art treasures spoiled or displaced during or in result of war*, „Polish Yearbook of International Law”, vol. XXI, s. 106-120.
218. (C) *Blaski i cienie odbudowy i zagospodarowania zabytków*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, t. XXXVIII (nr specjalny), s. 327-334.
219. (C) *Nieznany protokół Rady Ochrony Zabytków z 1953 roku*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, t. XXXVIII (nr specjalny), s. 335-340.
220. (H) *Romans cesarsko-królewski* (dotyczy historii rodziny w cyklu „Prababki w kolorze sepii”), „Twój Styl”, nr 3, s. 52-55 (fot.).
221. (H) *O żurawijkach polemicznie. Tradycje prawdziwe i podrabiane*, „Polska Zbrojna”, nr 18.
222. (H) *Lance do boju, szable w dłoń. Rzecz o żurawijkach*, „Polska Zbrojna”, nr 250.
- 1995**
223. (C) *Cultural losses of Poland and their restitution* [w:] *Cultural treasures moved because of the war*, red. D. Opper i D. Lemmermeier, Bremen, s. 64-78.
224. (C) *Das Recht auf Kulturgüter in den westlichen und nördlichen Gebieten Polens*, „Polish Yearbook of International Law”, vol. XXII, s. 187-200.
225. (C) *Tu felix Austria, czyli rzecz o ochronie zabytków*, „Wiadomości Konserwatorskie Województwa Krakowskiego”, t. 2, s. 7-20.
226. (C) *A jednak pamiątka! Uwagi polemiczne*, „Ochrona Zabytków”, nr 1, s. 10-13.
227. (E) *Alfons K. Uhl, Der Handel mit Kunstwerken in europäischen Binnenmarkt. Warenverkehr gegen nationaler Kulturschutz*, „Polish Yearbook of International Law”, vol. XXII.
228. (F) *Glosa do wyroku NSA, OZ Poznań z 21.IX.1993 r. SA/Po 3224/92* (dotyczy zwolnienia od podatku od spadków zabytków nieruchomości, daty decydującego stanu prawnego i znaczenia wpisu do rejestru zabytków), „OSP”, nr 5, poz. 121 aa.
229. (G) *Kondycja nauki polskiej*. List do Redakcji, „Rzeczpospolita”, nr 171, s. 5.
- 1996**
230. (B) K. Budziło, J. Pruszyński, *Dla dobra Rzeczypospolitej. Antologia myśli państwowej*, Wydawnictwo Sejmowe, ss. 377.
231. (C) *Prawo i ochrona zabytków 1944-1989. Próba oceny* [w:] *Ochrona i konserwacja dóbr kultury w Polsce 1944-1989: uwarunkowania polityczne i społeczne: materiały konferencji naukowej*, Kazimierz Dolny, red. A. Tomaszewski, Warszawa, s. 15-35.
232. (C) *Pamjat'ki kultury – spilna spadszczina czy predmet supereczok* [w:] *Povernennija kulturnogo nadbannja Ukrainy. Problemi, zavdannja, perspektivy* – wyпуск 6, red. O. K. Fedoruk i L. Ī. Lozanko, Kiiw, s. 80-87.
233. (C) *Stan i potrzeby regulacji prawnej ochrony zabytków w Polsce*, „Przegląd Legislacyjny”, nr 2, s. 9-29.

234. (C) *Stan i potrzeby regulacji prawnej ochrony zabytków w Polsce*, „Ochrona Zabytków”, nr 3, s. 292-301.
235. (C) *Dziedzictwo kulturalne, obrót oraz zwrot skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dzieł sztuki*, „Ochrona i Konserwacja Zabytków”, nr 2, s. 105-116.
236. (C) *Prawa człowieka do dziedzictwa kulturowego wobec Wspólnego Rynku (cz. I)*, „Universitas – kwartalnik”, Zürich, nr 63, s. 21-25.
237. (C) *Prawa człowieka do dziedzictwa kulturowego wobec Wspólnego Rynku (cz. II)*, „Universitas – kwartalnik”, Zürich, nr 64-65, s. 4-7.
238. (C) *Przestępstwo miastobójstwa. Projekt konwencji międzynarodowej Association internationale de Droit d'Art (Genewa)*, „Ochrona Zabytków”, nr 1, s. 45-51.
239. (E) J. S. Pasierb, *Ochrona zabytków sztuki kościelnej*, „Ochrona Zabytków”, nr 3, s. 336-341.
240. (F) *Stan i potrzeby regulacji prawnej ochrony zabytków w Polsce*, „Ochrona Zabytków”, nr 3, s. 292-301.
241. (H) *Była taka szkoła* (o XXXIV Liceum Ogólnokształcącym im. Karola Świerczewskiego w Warszawie). Udział z głosem w dyskusji w filmie dokumentalnym. Reżyseria i scenariusz Wiktor Skrzynecki. Produkcja: Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa w Łodzi, Łódź 1996. [<http://www.filmipolski.pl/fp/index.php/429483>].
- 1997**
242. (C) *Cultural losses – cultural heritage – cultural legitimacy* [w:] *The Spoils of War. Cultural losses of the World War II and its Aftermath*, red. E. Simpson, „The Spoils of War”, vol. 52, New York, s. 49-52.
243. (C) *Pamjatki starovini, kulturni cinnosti, spadszczina* [w:] *Povernennja kulturnogo nadbannja Ukrainy. Problemi, zavdannja, perspektivy* – wyпуск 10, red. O. K. Fedoruk i L. Ī. Lozanko, Kiiw, s. 47-53.
244. (E) T. Polak, *Zamki na kresach*, „Rzeczpospolita”, nr 211, dodatek s. IV.
245. (F) *Nowa Akademia*, „Forum Akademickie”, nr 12, s. 24-25.
246. (G) *Słaba straż dziedzictwa. Kultura i nauka w Konstytucji RP*, „Rzeczpospolita”, nr 131, s. 17.
247. (G) *Od Sasa do... Napoleona* (dwie wystawy), „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 155, s. 18.
248. (G) *Stracone dziedzictwo kultury* (o zabytkach dotyczących Kresów Wschodnich RP), „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 214, s. 16-17.
249. (G) *Pałac Pięędzy. O polskiej szkole konserwacji*, „Rzeczpospolita”, nr 303, s. 4.
- 1998**
250. (C) *Cultural Heritage and United Europe* [w:] *Actas de IV Congresso de la Cultura Europea*. Red. E. Banus, Pamplona 1998, s. 1017-1030.
251. (C) *Książka – dokument i pamiątka przeszłości. Dziedzictwo kulturowe* [w:] *Bibliofilstwo warszawskie*, wyd. Biblioteka m. st. Warszawy, „Seria Warszawianistyczna”, z. 7, red. J. Jęsko, Warszawa, s. 44-59.
252. (D) *Wnioski rewindykacyjne zbiorów Ossolineum oraz dzieł sztuki i zabytków ze zbiorów lwowskich*, wyd. Biura Pełnomocnika Rządu Rzeczypospolitej Polskiej do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą, Warszawa, ss. 148.
253. (E) L. Górnicki, *Prawo Trzeciej Rzeszy w nauce i publicystyce prawniczej Polski międzywojennej*, „Dzieje Najnowsze”, nr 3, s. 235-240.
254. (G) *Kontredans dyplomatyczny* (dotyczy Zakładu Narodowego im. Ossolińskich i Biblioteki Pruskiej), „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 297, s. 17.
255. (G) *Oddać każdemu co mu się należy*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”) nr 244, s. 16-17.
256. (G) *Na rozdrożach kultury: dziedzictwo europejskie, narodowe czy własne*, „Rzeczpospolita”, nr 273, s. 16.
257. (G) *Ułańska mogiła*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 4.
258. (H) *Pała kultury* (dotyczy 70-metrowego pomnika „Buławy Sobieskiego”), „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 44.
259. (H) *Są sprawdzone procedury. List do Redakcji*, „Forum Akademickie”, nr 4. [<http://www.forumakad.pl/archiwum/98/4/artykuly/16-listy.htm>].
- 1999**
260. (C) *Ochrona zabytkowych zapisów fonograficznych* [w:] *Państwo prawa. Administracja. Sądownictwo. Prace dedykowane Prof. dr Januszowi Łętowskiemu w 60. rocznicę urodzin*, red. A. Łopatka, A. Wróbel i S. Kiewlicz, Warszawa, s. 368-376.
261. (C) *Polska między Wschodem i Zachodem. Powstanie Państwa Polskiego w świetle prawa międzynarodowego*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Prawa”, nr 2, s. 32-59.
262. (F) *Ochrona zabytkowych zapisów fonograficznych*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, s. 189-193.
263. (F) *Dziedzictwo kultury – europejskie, narodowe czy własne?* „Ochrona Zabytków”, nr 4, s. 403-406.
264. (F) *Pomniki historii jako kategoria prawna*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, s. 418-422.
265. (G) *Cokół i figury* (dotyczy Lwowa), „Rzeczpospolita”, nr 27.
266. (G) *Syndrom Kiemlicza czyli mienie podworskie*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 159 z 10-11 lipca, s. D1-D3.
267. (G) *Znikoma szkodliwość czy wielkie niedbalstwo: dziedzictwo narodowe*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 249 z 23 października, s. D1 i D4-D5.
268. (H) *Świątynia Opatrzności?* „Biuletyn Wilanowski”, nr 10 (142).
- 2000**
269. (C) *Grabież i niszczenie dziedzictwa kulturalnego Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej* [w:] *Europa nieprowinjonalna. Przemiany na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej (Białoruś, Litwa, Łotwa, Ukraina, wschodnie pogranicze III Rzeczypospolitej Polskiej) w latach 1772–1999*, red. K. Jasiewicz, Warszawa-Londyn, s. 198-213.
270. (E) M. Niedźwiedz, *Obrót dobrami kultury w Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo”, z. 11, s. 100-102.
271. (E) *Dzieje niedokończone* (recenzja książki H. Samsownicy i J. Tazbira *Tysiącletnie dzieje*, Wrocław 2000),

- „Rzeczpospolita” (dodatek „Rzecz o Książkach”, nr 8), nr 179 z 2 sierpnia, s. E3.
272. (G) *Wszystko na sprzedaż?* „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 33.
273. (G) *Piękna nasza Polska cała*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 45.
274. (G) *Bejsbolówka czy rogatywka*, „Rzeczpospolita”, nr 48, s. D1.
275. (G) *Miejsce szczególne. O nieszczęsnym Wilanowie*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 152, s. D5-D6.
276. (G) *Ograniczyć, wyprzeć, zlikwidować* (głos w dyskusji „Zmierzch inteligencji”), „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – minus”), nr 188, s. D6.
277. (G) *Piękna nasza Polska cała: wędrówki*, „Rzeczpospolita”, nr 263, s. D1-D3.
278. (G) *Biblioteka Pruska dla fundacji? Inicjatywa polsko-niemieckiej Grupy Kopernika*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 281.
279. (G) *Podarunek w stylu PRL* (dotyczy darowizny XVI-wiecznej biblii kanclerzowi Niemiec Gerhardowi Schröderowi przez premiera Polski Jerzego Buzka), „Rzeczpospolita”, nr 289 z 11 grudnia.
280. (G) *Zwrot dóbr kultury*, „Rzeczpospolita”, nr 290 z 12 grudnia.
281. (G) *Nie zastępować rządu* (opinia dotycząca memoriału „Grupy Kopernika” w sprawie zwrotu Biblioteki Pruskiej), „Rzeczpospolita”, nr 293, z 16 grudnia.
282. (H) *Partia, Wiersz wyborczy, Lewą marsz, Kołysanki dla wyborcy* (poetycka twórczość Jana Piotra Pruszyńskiego), „Naukowiec” (napis seria VI), s. 309-314.
283. (H) *List do Redakcji*, „Rzeczpospolita” z 11 marca.
- 2001**
284. (A) *Dziedzictwo kultury Polski, jego straty i ochrona prawna*, wyd. Zakamycze, Kraków, t. I-II, ss. 481 i ss. 685.
285. (C) *Koncepcje i dylematy niepodległości i suwerenności w dawnej polskiej myśli politycznej* [w:] *Spór o suwerenność*, red. W. J. Wołpiuk, Warszawa, s. 11-50.
286. (C) *Własność dzieł sztuki i zabytków. Dylematy restytucji* [w:] *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Filipka*, red. I. Skrzydło-Niżnik, Kraków, s. 587-599.
287. (C) *Informacja – prawo – informatyka*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1, s. 19-24.
288. (C) *Projekt ustawy o ochronie zabytków z 14 lipca 2000 r.*, „Przegląd Legislacyjny”, nr 1 (27), s. 49-65.
289. (G) *Na straży moździerza. Piąta reforma czyli konserwacja konserwatorów*, „Rzeczpospolita” (dodatek: „Prawo codnia”), nr 16 z 19 stycznia, s. C3.
290. (G) *Liberum veto i zabytki* (nadtytuł: *Dzierżenie rzeczy cudzych, bezprawnie przywłaszczonych nie jest równoznaczne z tytułem własności*), „Rzeczpospolita” (Opinie), nr 81 z 5 kwietnia, s. A10 [<http://www.zabytki.pl/sources/prawo/pruszynski.html>]
291. (G) *Upaństwowione dziedzictwo? Kultura w Sejmie*, „Rzeczpospolita” (dodatek „Plus – Minus”), nr 128 z 2 czerwca.
292. (H) *Dziedzictwo kultury Polski, jego straty i ochrony prawna*, „Echo Warki”, nr 37 s. 2-3.
- 2002**
293. (C) *Dziedzictwo kultury w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.* [w:] *Konstytucja i władza we współczesnym świecie. Doktryna – Prawo – Praktyka. Prace dedykowane Profesorowi Wojciechowi Sokolewiczowi*. red. M. Kruk, J. Trzciniński i J. Wawrzyniak, Warszawa, s. 130-140.
294. (C) *Dziedzictwo kultury: teorie, dylematy restytucji*, „Przegląd Wschodni”, R. VIII, z. 2, s. 259-390.
295. (C) *Dziedzictwo kultury i przestrzeń miejska: geneza, przesłanki i możliwości ochrony*, „Samorząd Terytorialny”, nr 7-8, s. 3-18.
296. (C) *Prawa własności do mienia skonfiskowanego w trybie dekretu z dnia 6 września 1944 roku o reformie rolnej*, „Przegląd Sądowy”, nr 10, s. 96-104.
297. (E) *Madonny kresowe* (recenzja pracy T. Kukiza *Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski*, t. I-VII, Wrocław-Warszawa 1997-2002), „Powściągliwość i Praca”, nr 10, s. 16.
298. (G) *Co o tym myślisz?* (o wpływie propagandy antyreligijnej na przestępczość młodocianych), „Powściągliwość i Praca”, nr 2, s. 35.
299. (G) *Wszzechwładne słońce* (o treściach antyreligijnych w sztuce), „Powściągliwość i Praca”, nr 3, s. 35.
300. (G) *Katolicyzm praktyczny*, „Powściągliwość i Praca”, nr 4, s. 36-37.
301. (G) *Jak psuć prawo, czyli rzecz o zabytkach*, „Rzeczpospolita”, nr 104 z 6 maja, s. C4.
302. (G) *Kącik mody* (o strojach na I Komunię), „Powściągliwość i Praca”, nr 5.
303. (G) *Łaciński gwóźdź* (dotyczy wystąpień antykatolickich w Rosji), cz. I, „Powściągliwość i Praca”, nr 6, s. 10-11.
304. (G) *Łaciński gwóźdź* (dotyczy wystąpień antykatolickich w Rosji), cz. II, „Powściągliwość i Praca”, nr 7-8, s. 10-11.
305. (G) *Historię waszą piszcie sami*, „Powściągliwość i Praca”, nr 9, s. 8-9.
306. (G) *Ciebie on z łowczych obieży wuzuje*, „Powściągliwość i Praca”, nr 11, s. 11-12.
307. (G) *Bóg się rodzi, moc truchleje...*, „Powściągliwość i Praca”, nr 12, s. 7-8.
308. (H) *Nowa filozofia ochrony zabytków* (polemika z wice-minister kultury Aleksandrą Jakubowską), „Rzeczpospolita”, nr 140, s. A7.
309. (H) *Pustynia Wilanów?* „Biuletyn Wilanowski”, nr 14.
- 2003**
310. (C) *Szlachectwo i tytuły rodowe ze stanowiska prawa* [w:] *Ocalić dla przyszłości. Księga pamiątkowa Profesora Ryszarda Brykowskiego*. Red. M. Dłutek, P. Paszkiewicz i G. Ruszczyk, Warszawa, s. 29-45.
311. (C) *Blaski i cienie administracji. Rys historyczny* [w:] *Prawo do dobrej administracji*, red. Zygmunt Niewiadomski, Warszawa, s. 155-165.

312. (C) *Obrót dziełami sztuki, prawo do dziedzictwa kultury i Wspólny Rynek*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1, s. 19-28.
313. (E) A. K. Pietrzak, *Nauka w zjednoczonych Niemczech*, „Nauka”, nr 4, s. 69-79.
314. (G) *Pozwolenie na „Bambino”. Ochrona zabytków w Polsce*, „Rzeczpospolita”, nr 12 z 6-7 września, s. A10.
315. (G) *Czy powinniśmy przeproszać za wypędzenie?* (owiesiedleniach Niemców w Polskę po II wojnie światowej), „Rzeczpospolita” z 10 października. [<http://hometown.aol.de/w290650/7.08.21%20arch%2003.10.16%20RZ%20Pruszyński.htm>].
316. (G) *Nazwij ulice nowego Wilanowa*, „Rzeczpospolita” z 21 listopada (dodatek „Miasteczko Wilanów”).
317. (G) *Wiara i architektura*, „Powściągliwość i Praca”, nr 1, s. 34.
318. (G) *Faryżejska troska*, „Powściągliwość i Praca”, nr 2, s. 9-10.
319. (G) *Sprawiedliwość i własność społeczna*, „Powściągliwość i Praca”, nr 3, s. 29.
320. (G) *Pustosłowie* (Matka Boska Ukradziona i inne dzieła polskie na Ukrainie), „Powściągliwość i Praca”, nr 5, s. 33.
- 2004**
321. (C) *Odpowiedzialność – fundament praworządności – koncepcja odpowiedzialności politycznej i jej aktualność* [w:] *Jakość administracji publicznej. Księga pamiątkowa Profesora Marcina Jełowickiego (1931-1998)*, red. J. Łukasiewicz, Rzeszów, s. 337-346.
322. (C) *Dziedzictwo kultury i ochrona zabytków w Polsce. Perspektywy na najbliższe dziesięciolecie* [w:] *Spotkania w Willi Struwego. Wykłady o dziedzictwie kultury*, red. D. Królak-Merska i K. J. Kwiecińska, Warszawa, s. 147-158.
323. (C) *Miasta i miastotwórstwo*, „Casus. Miesięcznik Samorządowych Kolegiów Odwoławczych”, nr 31, s. 10-16.
324. (C) *Informacja – prawo – informatyka*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1.
325. (C) *Dzieje integracji europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 2.
326. (E) D. Szpoper, *Pomiędzy caratem a snem o Rzeczypospolitej: myśl polityczna i działalność konserwatystów polskich w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w latach 1855-1862*, „Przegląd Wschodni”, t. IX, z. 3, s. 729-737.
327. (G) H. Grynberg, J. Pruszyński, *Żydzi pod flagą białoczerwoną*, „Wprost”, nr 5 (1105), s. 30-31.
328. (G) *Dzieło grabieży czyli wyzwalenie ze skarbów kultury (Rosja a później ZSRR wyzwalały nas ze skarbów narodowej kultury)*, „Wprost”, nr 12 (1112) z 21 marca, s. 76-78.
329. (G) *Kulturkampf (niemiecka grabież dzieł sztuki)*, „Wprost”, nr 49 (1149) z 5 grudnia, s. 76-79.
330. (G) *Chrześcijańskie korzenie Europy*, „Powściągliwość i Praca”, nr 9, s. 12-13.
331. (G) *Euroharce* („Harcerstwo wyzwolone” w College of Europe), „Powściągliwość i Praca”, nr 10, s. 8-9.
332. (G) *Szlachectwo i tytuły rodowe ze stanowiska prawa*, cz. I, „Pro Fide Rege et Lege”, nr 3-4, s. 30-35.
333. (G) *Obrazy z Syracuse* (dotyczy rewindykacji kolekcji dzieł malarstwa z Stanów Zjednoczonych), „Wspólnota Polska”, nr 6, s. 38-39.
334. (H) *Rymowanki Jana Nieznanego* (Gdy podatnik ostatni..., *Czerwona łapa* – na jubileusz 250 n-ru „Biuletynu”), „Biuletyn Wilanowski”, nr 2, s. 4.
335. (H) *Matka Boska Łatyczowska. Dzieje obrazu*, „Parafia (św. Antoniego Zaccarii w Warszawie)”, nr 7, s. 17-18.
336. (H) *E. Wedel w Wilanowie*, „Biuletyn Wilanowski”, nr 9, s. 7.
337. (H) *Odświętny katolicyzm i rachunek sumienia*, „Więści z Wilanowa”, nr 39, s. 27-28.
338. (H) *Ulice nowego Wilanowa* (wywiad), „Biuletyn Wilanowski”, nr 12.
339. (H) *Chleba naszego powszedniego*, „Więści z Wilanowa”, grudzień, s. 18.
340. (H) *Filatelistyka maryjna*, „Parafia (św. Antoniego Zaccarii w Warszawie)”, nr 8, s. 9 (il.).
- 2005**
341. (C) *Wojna – prawo międzynarodowe – dobro kultury – dziedzictwo* [w:] *Dziedzictwo kultury wobec zagrożeń czasu wojny i pokoju. Konferencja międzynarodowa w 50. rocznicę podpisania Konwencji z 14 maja 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego*, red. J. Nowicki i K. Sałaciński, Warszawa, s. 228-241.
342. (C) *War – International Law – Cultural Property – Heritage* [w:] *Cultural Heritage in the Face of Threats in War and Peace Time*, Warsaw, s. 223-235.
343. (C) *Raub und Zerstörung des kulturellen Erbes der Ostgebiete der Polnischen Republik* [w:] *Polen und der Osten. Texten zu einem spannungsreichen Verhältnis*, red. A. Chwalba i P. O. Loew, Frankfurt am Main, s. 367-398.
344. (C) *Szlachectwo i tytuły rodowe ze stanowiska prawa*, cz. II, „Pro Fide Rege et Lege”, nr 1, s. 61-67.
345. (C) *Order Orła Białego w Rzeczypospolitej*, „Pro Fide Rege et Lege”, nr 2-3, s. 82-90.
346. (D) *Grusicanta seu żurawiejki* (pseud. Joannes Ursinus de Villanova [właśc. Jan Piotr Pruszyński]). Tekst w języku polskim i łacińskim. Wyd. bibliofilskie dla uczczenia Wilanowskiej Parady Kawalerii, Warszawa-Wilanów.
347. (F) *Kultura jako czynnik dobrej administracji. Głos w dyskusji* [w:] *Standardy administracji publicznej w Unii Europejskiej*, red. B. Kudrycka i P. Suwaj, Białystok, s. 66-67.
348. (G) *Zamiast Napoleona*, „Powściągliwość i Praca”, nr 5, s. 11.
349. (G) *Order Orła Białego w Rzeczypospolitej*, „Wspólnota Polska”, nr 1 (40), s. 29-35 [http://www.wrotapodlasia.pl/pl/region/urodziny_województwa/].
350. (G) *Błogostawieni bezmyślni?* (dotyczy języka tekstów kościelnych), „Powściągliwość i Praca”, nr 11, s. 12-13.
351. (H) *Wilanowski feretron Opatrzności*, „Biuletyn Wilanowski”, nr 1, s. 4 (il.).
352. (H) *Pojednanie czy niepamięć?* „Parafia (św. Antoniego Zaccarii w Warszawie)”, nr 10, s. 12.

2006

353. (C) *Kultura – kultura prawa – dziedzictwo kultury* [w:] *Prawo w XXI wieku. Księga pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych PAN*, red. W. Czapliński, Warszawa, s. 670-683.
354. (C) *Prawo do dziedzictwa kultury a własność dzieł sztuki i zabytków*, „Przegląd Zachodni”, R. LXII, nr 2, s. 3-14 [http://www.pz.iz.poznan.pl/folder2/dokumenty/2006_2/artykul.2_2006.pdf].
355. (C) *Dzieje i terażniejszość integracji europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1 (4), s. 25-38.
356. (F) *Własność prywatna i dobro publiczne. Antynomia czy zbieżność* [w:] *Własność prywatna i dobro publiczne. Problemy własnościowe i dobra kultury*, red. P. Kosiewski, Warszawa, s. 17-20.
357. (F) *Profesor Marian Lalewicz i Towarzystwo Opieki na Zabytkami Przeszłości*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 6, s.12-14.
358. (G) *Ewangelista z Kariotu? „Powściągliwość i Praca”*, nr 6, s. 12.
359. (H) *Szkaplerz, ryngraf, kaplerz...*, „Wieści z Wilanowa”, nr 421, s. 10-11 (il.).
360. (H) *Głos w sprawie Orderu Orła Białego*, cz. I, „Biuletyn Wilanowski”, nr 1.
361. (H) *Głos w sprawie Orderu Orła Białego*, cz. II, „Biuletyn Wilanowski”, nr 2.
362. (H) *Ulica Kazachska? „Biuletyn Wilanowski”*, nr 3, s. 5.
363. (H) *Św. Michale Archaniele*, „Parafia (św. Antoniego Zaccarii w Warszawie)”, nr 11, s. 18-19.
364. (H) *Gdzie chcemy Boga? „Biuletyn Wilanowski”*, nr 10, s. 3.
365. (H) *Tam gdzie wczoraj było rżysko* (dotyczy chaotycznej zabudowy nowego Wilanowa), „Biuletyn Wilanowski”, nr 10, s. 4.
366. (H) *Stryków ostrzega!* (dotyczy Autostrady A-2), „Biuletyn Wilanowski”, nr 16, s. 3.
367. (H) *Znów o ulicach Wilanowa*, „Biuletyn Wilanowski”, nr 18, s. 3.
368. (H) *Pedagogika specjalna*, „Biuletyn Wilanowski”, nr 22, s. 3.

369. (H) *Matka Boska Latyczowska*, „Wspólnota Polska”, nr 4, s. 8-9 [http://www.wspolnota-polska.org.pl/index.php?id=kw6_4_04]

2007

370. (C) *Szlaki drogowe w dawnej Rzeczypospolitej i sąsiadujących z nią ziemiach* [w:] *Prawno-ekonomiczne i techniczne aspekty bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, red. K. Lejda, K. Rajchel i S. Wieczorek, Warszawa, s. 405-412.
371. (C) *Miasta i straże miejskie w przeszłości. Zarys problemu* [w:] *Przemiany i perspektywy straży miejskich i gminnych w ochronie bezpieczeństwa publicznego*, red. K. Rajchel, Warszawa, s. 251-261.
372. (C) *Komputer i prawo. Wprowadzenie do problemu*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1 (5), s. 226-242.
373. (C) *Bezpieczeństwo w sieci*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji”, nr 1 (5), s. 243-247.
374. (F) *Zamek w Pomorzanach (ziemi lwowskiej) i jego mieszkańcy*, „Spotkania z Zabytkami”, nr 11, s. 22-24.
375. (F) *Obrazy z Syracuse* (rozważania o możliwości powrotu polskich dzieł z Wystawy Światowej 1939 r.), „Spotkania z Zabytkami”, nr 11, s. 20.
376. (G) *List do władz Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie* [w:] Z. K. Witek, Karol Estreicher jr. (1906-1984), t. II (Losy spuścizny), Kraków, s. 803.
377. (G) *Sowiecki stempel na mapie Warszawy*, „Rzeczpospolita”, nr 34 z 9 lutego, s. A8 [http://www.rzeczpospolita.pl/dodatki/opinie_070209/opinie_a_2.html]
378. (G) *Order Orła Białego w Rzeczypospolitej*, „Spod znaku Afrodyty. Polski miesięcznik kulturalny na Cyprze”, r. X, nr 5 (96), s. 3 [<http://www.spodznakuafrodyty.com/Archives/2007%2005.pdf>]
379. (H) *Faryżejska lustracja*, „Parafia (św. Antoniego Zaccarii w Warszawie)”, nr 14, s. 12-14.

2008

380. (C) *Dzieje administracji w Polsce. Zarys problemu* [w:] *Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Smoczyńskiego*, red. M. Andrzejewski, L. Kociucki, M. Łączkowska, A. Schulz, Toruń.

Zestawił Dariusz Matelski

Professor Jan Piotr Maria Pruszyński (1941-2008) Researcher into the Heritage of Polish Culture

PRUSZYŃSKI Jan Piotr Maria (12 May 1941 – 11 April 2008), outstanding expert on administrative and international law, author of the concept of “the heritage of Polish culture”, professor of law. Employee of the Institute of Legal Sciences at the Polish Academy of Sciences. Lecturer on the methodology of scientific work and the history of Polish law and state in the Department of Law at the School of Commerce and Law in Warsaw, and on the culture of law at the Warsaw Academy of Computer Science, Management and Administration. Author

of numerous publications on the application of law for the protection of monuments of culture, including the first Polish monograph on *Dziedzictwo kultury Polski, jego straty i ochrony prawna* (The Heritage of Polish Culture, Its Losses and Legal Protection, Cracow 2001, vol. I-II, 481, 685 pp.), an analysis of the theoretical, historical and legal aspects of the cultural heritage, of special significance for the realisation of the constitutional principle of protecting the national heritage and for resolving complicated questions relating to the revindica-

tion of works of art and monuments lost and transferred due to wars, changes of frontiers and political transformations, as well as the improvement of legal solutions. Long-term member of the Council for the Protection of Historical Monuments at the Ministry of Culture and the International Polish-Ukrainian Commission for the restoration of works of art. General reporter at the VII UNESCO conference held in 1994 on the restoration of works of art. Expert of the Polish government delegation for a diplomatic conference about the acceptance of the UNIDROIT convention of 24 June 1995 about the international restoration of cultural property. Participant of international negotiations concerning the Prussian Library. Polish delegate for the IV International Congress of European Culture held in 1996. In 1967-2008 published 380 titles, including 11 books of his own,

two books written as co-author, 94 articles in scientific periodicals and collected works, 17 studies edited or prepared by the Professor, 29 reviews, 58 communiqués in scientific periodicals, 105 works serving the popularisation of science (in monthlies, weeklies and dailies), and 64 *varia* – voices in discussions and scientific and popular-scientific polemics in monthlies, weeklies and dailies. Awarded for scientific activity with a silver (1986) and gold (1996) Cross of Merit and a silver Medal for Merit to Culture “Gloria Artis” (2006).

Professor Jan Pruszyński died on 11 April 2008 in Warsaw and was buried in his family grave at the Stare Powązki cemetery (plot 230-III-9).

Dariusz Matelski

PROFESOR ANDRZEJ KICIŃSKI

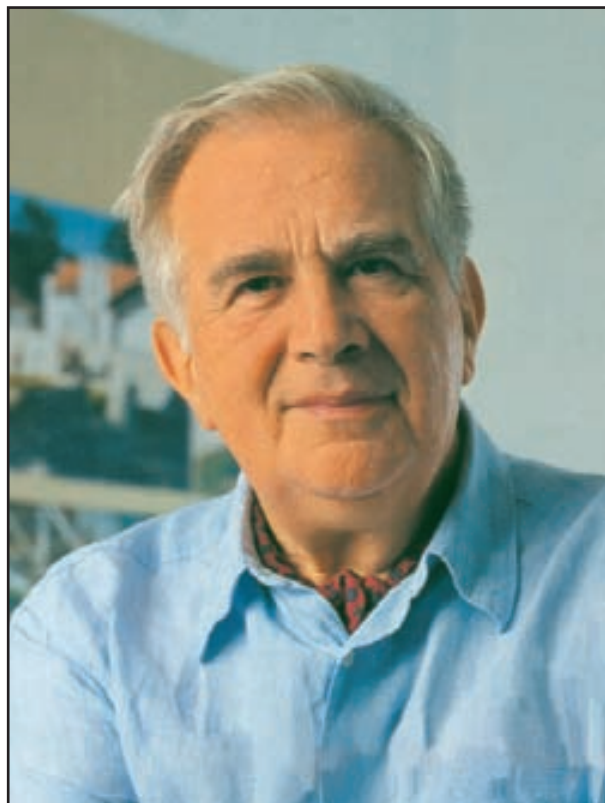
1938 – 2008

12 września 2008 r. zmarł Andrzej Kiciński, profesor Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, wybitny twórca, laureat wielu konkursów architektonicznych i wielu prestiżowych nagród, w tym honorowej nagrody SARP 1997. Był on dobrze znany czytelnikom „Muzealnictwa” dzięki serii artykułów poświęconych kształtowaniu muzeów*.

Już w 1986 r. Sekcja Teorii i Krytyki Architektonicznej przy oddziale warszawskiego SARP wyróżniła go za wybitny warsztat zawodowy i ratowanie kultury urbanistycznej. Architektura mieszkaniowa, planowanie przestrzenne i muzealnictwo to były trzy podstawowe wątki Jego działalności i we wszystkich ujawnił się jako wybitna indywidualność. Był członkiem wielu stowarzyszeń twórczych, wchodził w skład Komitetu Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk. To właśnie na czerwcowym posiedzeniu tego komitetu widzieliśmy się po raz ostatni.

Niezwykły urok i wielka osobista kultura Andrzeja Kicińskiego, wyrażająca się zarówno w twórczości, jak i koleżeńskich kontaktach sprawiły, że podobnie jak wielu kolegów, śmierć Jego odczułem bardzo dotkliwie, jako utratę osoby bliskiej. Możliwością przekazania moich refleksji o Nim w „Muzealnictwie” jestem tym bardziej zaszczycony, że dane mi było niekiedy sprawować rolę pośrednika w kontaktach Andrzeja z Redakcją.

* W kolejnych numerach „Muzealnictwa” Andrzej Kiciński publikował następujące artykuły: nr 39'1997 – *Nowe Muzeum Wojska Polskiego w Cytadeli Warszawskiej*; nr 40'1998 – *Racjonalizm i romantyzm w oświetleniu naturalnym muzeów i galerii sztuki*; nr 41'1999 – *Bregencja, Bazylea, Bilbao. Trzy muzea, trzech mistrzów, trzy idee architektury*; nr 42'2000 – *Parki muzeów i parki sztuki jako czynnik tożsamości narodowej*; nr 43'2001 – *Muzea – instrumenty ekspozycji czy świątynie?*; nr 44'2002 – *Trwałość idei architektonicznej i wystawienniczej muzeum sztuki na przykładzie MASP i MAC w Nitrói*; nr 45'2004 – *Tendencje w projektowaniu budowli muzealnych u progu XXI wieku*; nr 46'2005 – *Konkurs na projekt Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie – idea, twórcy, zadanie, wynik*; nr 47'2006 – *Rozkwit i przyszłość zgrupowań muzeów w centrach miast. Nowe i zmodernizowane muzea w Paryżu, Madrycie i Monachium*; nr 48'2007 – *Konkurs na Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Oczekiwania i werdykt*; nr 49'2008 – *Muzea w pejzażu – Kröller Müller w Otterlo, Luisiana i Arken pod Kopenhagą, André Malraux w Le Havre, Orońsko.*

Do zagadnień muzealnictwa miał On stosunek szczególny – uznawał, że projektowanie muzeum stało się probierzem wielkości architekta. Od 1993 r. prowadził na warszawskim Wydziale Architektury cykl wykładów na temat projektowania muzeów. Miał w tym zakresie bogate doświadczenie. Był autorem zwycięskiej, zaprojektowanej wspólnie z Markiem Budzyńskim pracy w konkursie na Muzeum Wojska Polskiego na Cytadeli Warszawskiej. Do tematu tego wrócił opracowując w latach 1993-1994 koncepcję realizacyjną projektu. W laudacji z okazji wręczenia w 1997 r. Andrzejowi Kicińskiemu nagrody honorowej SARP Henryk Drzewiecki stwierdził, że realizacja Jego dzieła z końcem lat 70. zapisałyby się w annałach światowej architektury.

Praca konkursowa wykonana wspólnie z Markiem Budzyńskim i Adamem Kowalewskim na temat galerii Schirn na obszarze starego miasta we Frankfurcie n. Menem, połączona z przekształceniem rejonu katedratusz, *przywoływała w planie i wnętrzu echa uliczek i placów z cytatami kamieniczek istniejących przed bombardowaniem w 1944 roku*. Do realizacji wybrano w 1980 r. projekt o zupełnie odmiennym charakterze, ale po kilku latach ze zdumieniem odkryłem, że zrekonstruowana została pierzeja dawnego placu rynkowego.

Za swą ważną wypowiedź na temat architektury muzealnej Andrzej Kiciński uważał projekt konkursowy z 2002 r. na Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej

skiej. Podkreślał walory funkcjonalne proponowanego rozwiązania, w tym właściwe zaplanowanie zaplecza, a szczególnie pracowni konserwatorskich.

Problematyce muzealnej poświęcił swe dwie najważniejsze prace akademickie: doktorską i habilitacyjną. Pierwsza z nich, obroniona w 2000 r., nosiła tytuł: *Narodowy Park Sztuki na skarpie warszawskiej w szczególnym miejscu śródmieścia: Książęcem i Ujazdowie – idea i trwałość założeń przestrzennych*. Dowodził w niej, że w Warszawie istnieją już zręby Narodowego Parku Sztuki, a lokalizacja w rejonie skarpy dalszych muzeów i obiektów kultury miałaby niewątpliwie wpływ na budowę tożsamości warszawskiej i narodowej. Dowodził, że muzea są istotnym elementem przestrzeni publicznych miast, wnosząc do skomercjalizowanego na ogół centrum pierwiastek kultury i tym samym wpływając na ich charakter i nastrój. Było to rozwinięcie Jego tezy o konieczności poszukiwania istoty miejsc przestrzeni miejskiej.

W 2004 r. opublikował rozprawę habilitacyjną: *Strategie i dylematy rozwoju*. Za bardzo ważne uznać należy stwierdzenie Autora, że praca skierowana jest do architektów, muzeologów i planistów przestrzennych. Powiązanie tych trzech specjalności w ujęciu Andrzeja Kicińskiego miało szczególną wymowę, znajdowało bowiem pełne potwierdzenie nie tylko w Jego działalności jako twórcy i badacza, ale również na polu organizacyjnym jako przewodniczącego od 2003 r. Rady Urbanistyczno-Architektonicznej przy Prezydencie Warszawy. W książce wyraził pogląd, że *pełną odpowiedzialność za realizację strategii rozwoju muzeów ponosi architekt... od przyjętej koncepcji i rozważań projektowych zależą bowiem funkcjonalne, przestrzenne i ekonomiczne przedsięwzięcia, a więc w dużej mierze sukces lub porażka strategii*.

To zapewne uznanie dla tak sformułowanej misji architekta spowodowało, że został powołany w skład Rady Powierniczej Muzeum Narodowego w Warszawie, mającej na celu określenie strategii jego rozwoju.

Na czele zaobserwowanych tendencji w dziedzinie miejskiego budownictwa muzealnego umieszczał:

- strategię ugruntowywania tożsamości przez eksponowanie wartości dziedzictwa kulturowego, szczególnie ważną w okresie powszechnej globalizacji,
- strategię podnoszenia atrakcyjności miasta przez lokalizację muzeum.

W rozdziale *Podnoszenie standardu gorszej części miasta* pisał: *lokalizacja ważnego muzeum, czy atrakcyjne-*

go ośrodka kultury nobilituje rejon usytuowania, podnosi jego atrakcyjność. Takim przykładem była lokalizacja Centrum Pompidou w rejonie rozbieranych wówczas hal i upadająca dzielnica Le Marais w Paryżu. Muzeum Guggenheima w Bilbao, Tate Modern w Londynie i Kunsthaus w Grazu łączy jedno: wszystkie są położone w „złej” części miasta. Odnosząc te doświadczenia do Warszawy, pisał cztery lata temu: *znając długie i trudne losy programu budowy Muzeum Sztuki Współczesnej można wysnuć refleksje, że gmach ten powinien zapoczątkować przemianę obszarów obecnie zaniedbanych, ale leżących w istotnych dla miasta rejonach, posiadających potencjalne walory dostępności, atrakcyjnego sąsiedztwa. Port praski, Powiśle (np. elektrownia) są niewątpliwie takimi miejscami*. Zdecydowano inaczej ze znanymi konsekwencjami.

Wątek ten kontynuował w „Muzealnictwie” 45’2004, w artykule *Tendencje w projektowaniu budowli muzealnych u progu XXI wieku* pisząc, że trwający ponad 20 lat okres sukcesów realizacyjnych muzeów sztuki w Europie Zachodniej ominął Polskę. Niewątpliwie jednak niektóre z omawianych doświadczeń mogłyby poprawić polską sytuację. Stosowane szeroko „konwersje” funkcjonalne – wykorzystanie na cele muzealne starych budynków przemysłowych, zajezdni, szpitali czy elektrowni mogą niewątpliwie ułatwić start realizacji i zapewne obniżyć koszty. Tak już zdecydowano w przypadku Muzeum Powstania Warszawskiego. A dalej zadawał pytanie: *Czy jednak odkładane od dziesięcioleci budowy Muzeum Śląskiego i Muzeum Sztuki w Łodzi nie byłyby realniejsze, gdyby wykorzystać niszczone hale fabryczne?*

W Łodzi przesłanie to zostało w dużej mierze spełnione. Ostatnio otwarto Muzeum Sztuki w Kompleksie Zakładów Poznańskiego, a wizje projektowe dotyczą również zespołu elektrociepłowni w rejonie dworca Łódź Fabryczna.

Wiele z koncepcji autorskich Andrzeja Kicińskiego pozostało niezrealizowanych. Miejmy nadzieję, że realnego kształtu nabierze Jego piękny zamysł budowy Muzeum Historii Polski na płycie przerzuconej nad Trasą Łazienkowską. Byłoby to najtrwalsze upamiętnienie architektonicznych dokonań tego wybitnego Twórcy – wizjonera, tak silnie związanego z Warszawą.

Krzysztof Pawłowski

1 listopada 2008

PROFESSOR ANDRZEJ KICIŃSKI
1938 – 2008

Andrzej Kiciński, professor in the Department of Architecture at the Warsaw Polytechnic, an outstanding author and winner of numerous architectural competitions and prestigious awards, died in Warsaw on 12 September 2008. He was a member of many associations and the Committee of Architecture and Town Planning at the Polish Academy of Sciences. The Professor was also known to readers of "Muzealnictwo" as the author of a series of articles on designing museum buildings in Poland and all over the world.

Residential architecture, spatial planning and museum studies comprised the fundamental motifs of the Professor's work, whose extraordinary personality left an imprint on all three fields. He represented an exceptional attitude towards museum studies, and maintained that designing museum was the measure of an architect's status. Prof. Kiciński was the co-author, together with Marek Budzyński, of the winning design in a competition for the Polish Army Museum in the Warsaw Citadel as well as a competition project for the National Museum of the Land of Przemyśl (2002). He regarded the most prominent tendencies in urban museum architecture to include the strategy of establishing identity by stressing the values of cultural heritage, of particular importance in an era of universal globalisation, and the enhancement of a city's attractiveness by a suitable localisation of a museum. Splendid examples of such realisations included, in his opinion, the localisation in a "bad" part of town of Centre Pompidou in Paris, the Guggenheim Museum in Bilbao, the Tate Modern in London and the Kunsthaus in Graz.

The Professor referred these experiences to Warsaw, declaring that a project for a new seat of the Modern Art Museum should initiate a transformation of sites in heretofore neglected regions of essential importance for the town. This recognition of the mission fulfilled by architecture became the reason for the Professor's appointment to the Trustees Board of the National Museum in Warsaw, whose purpose is to establish a strategy of the Museum's further development.

Andrzej Kiciński devoted two of his most relevant publications to the topic of museums: his Ph.D thesis, presented in 2000 (*Narodowy Park Sztuki na skarpie warszawskiej w szczególnym miejscu śródmieścia: Książęcem i Ujazdowie – idea i trwałość założeń przestrzennych / The National Art Park on the Warsaw Escarpment in a Distinctive Part of the City: Książęce and Ujazdów – the Idea and Permanence of Spatial Premises*), and a habilitation dissertation from 2004 (*Strategie i dylematy rozwoju / The Strategies and Dilemmas of Development*).

Many of Andrzej Kiciński's auteur conceptions still await implementation. Let us hope that his project of building a Polish History Museum on a foundation across the Trasa Łazienkowska route will become realised. This would be the most durable commemoration of the architectural accomplishments of this eminent Author and visionary, so strongly connected with Warsaw.

Krzysztof Pawłowski
1 November 2008